

AWARENESS GENERATION INITIATIVES

UNDER

SWACHH BHARAT MISSION (SBM)

FOR

WAI & SINNAR CITIES IN MAHARASHTRA

CEPT UNIVERSITY, AHMEDABAD

AND

ALL INDIA INSTITUTE OF LOCAL SELF GOVERNMENT, MUMBAI

Work with small cities in Maharashtra

These cities were selected by the Maharashtra Jeevan Pradhikaran and the Water Supply and Sanitation Department of Maharashtra for the development of City Sanitation Plans (CSPs) with the support of CEPT University

Development of City Sanitation plans were accompanied by ~18 months of stakeholder engagement with the WSSD, MJP and local ULBs

Sinnar

Located in the Nashik district, with a population of ~65,000 that has more than doubled in size since 2001 mainly due to expansion of city boundaries and an industrial and manufacturing boom in nearby Nashik.

Wai

Located in the Satara district, 90 km away from Pune, with a population of ~36,000. Wai has grown slowly at 1% per year since 2001.

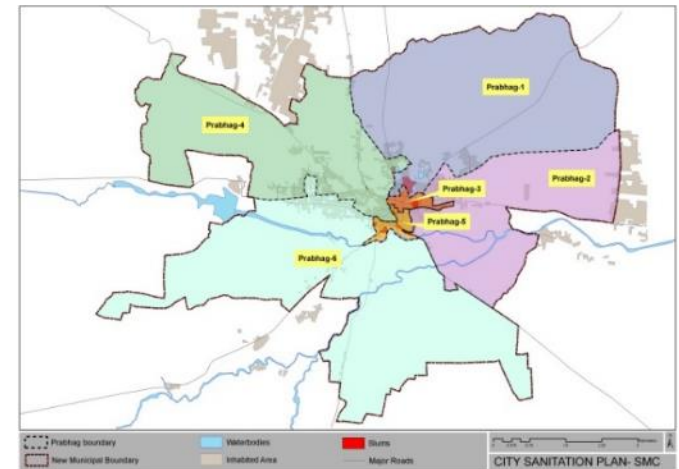
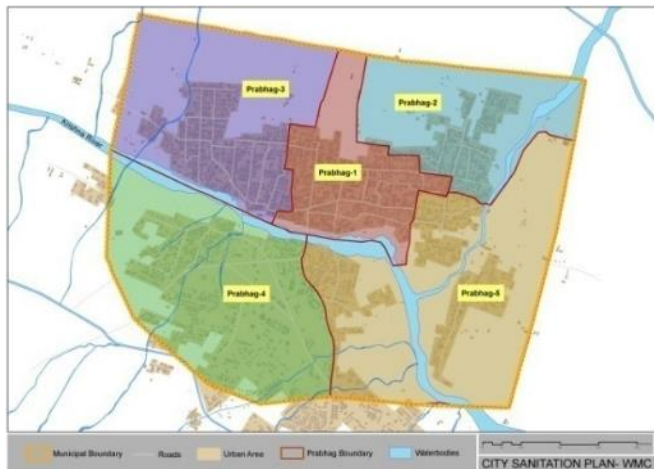

City Profiles

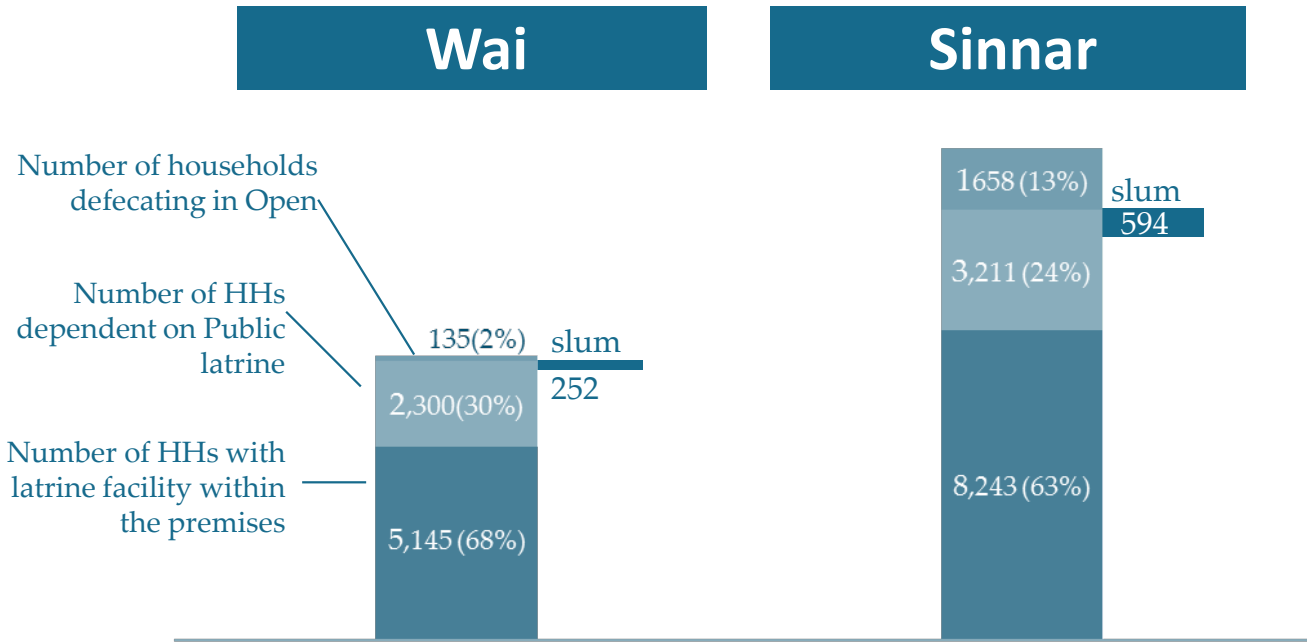
Wai

Sinnar

District	Satara	Nashik
Geographic Location	Latitude 17°56'N and Longitude 73°53' E	Latitude 19°51'N and Longitude 74°00'E
Civic status	Nagar Parishad 'C' class	Nagar Parishad 'C' class
Total Area	3.64 sq km	51.4 sqkm
Population	36025	65299
Households	7580	13112
Slum HHs	456 (6%)	837 (7%)
No of Wards	19 wards managed through 5 Prabhags	19 wards managed through 5 Prabhags

Existing Sanitation Scenario

	Wai	Sinnar
Ratio: <u>households per seat</u> of a community toilet	9	17
Ratio: households per seat of a community toilet in <u>slums</u>	9	4.8
Ratio: households per seat of a community toilet in <u>non- slums</u>	9	33.4

Non – slum HHs are also dependent on the community toilets in both the cities

Key reasons for absence of Individual Toilets . . .

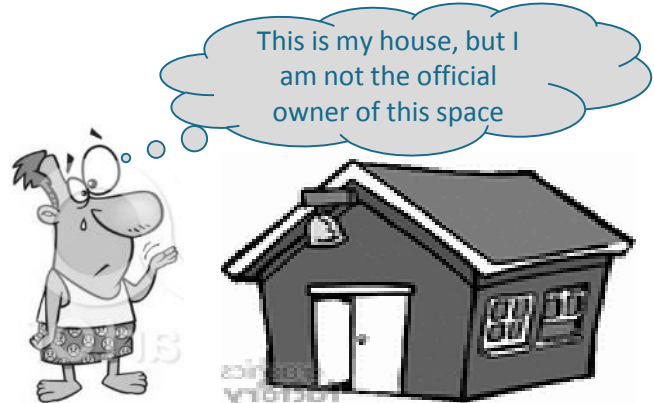
Lack of space

Lack of funds

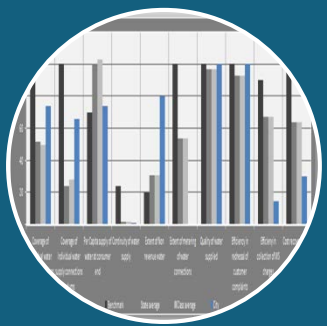

Land tenure issues

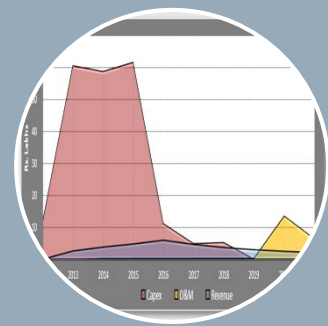

Preparation of City Sanitation Plans (CSP)

To prepare a **City Sanitation plan** which focuses **on universal access to sanitation** through **outcomes based option** rather than **technology based option** and to develop proposals which are **financially feasible for ULB**

WATER SERVICES	2011	2012	2013	2014	2015	2016
total water supply connections in city	100%	100%	100%	100%	100%	100%
% of individual water supply connections in slums	100%	100%	100%	100%	100%	100%
% of capital supply of water at consumer end	100%	100%	100%	100%	100%	100%
continuity of water supply	100%	100%	100%	100%	100%	100%
extent of non-revenue water	100%	100%	100%	100%	100%	100%
extent of leaking of water connections	100%	100%	100%	100%	100%	100%
% of water supplied	100%	100%	100%	100%	100%	100%
spread of customer complaints	100%	100%	100%	100%	100%	100%
W&M charges	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Sanitation Assessment

Sanitation assessment using performance indicators and peer comparison to assess situation across the sanitation ladder.

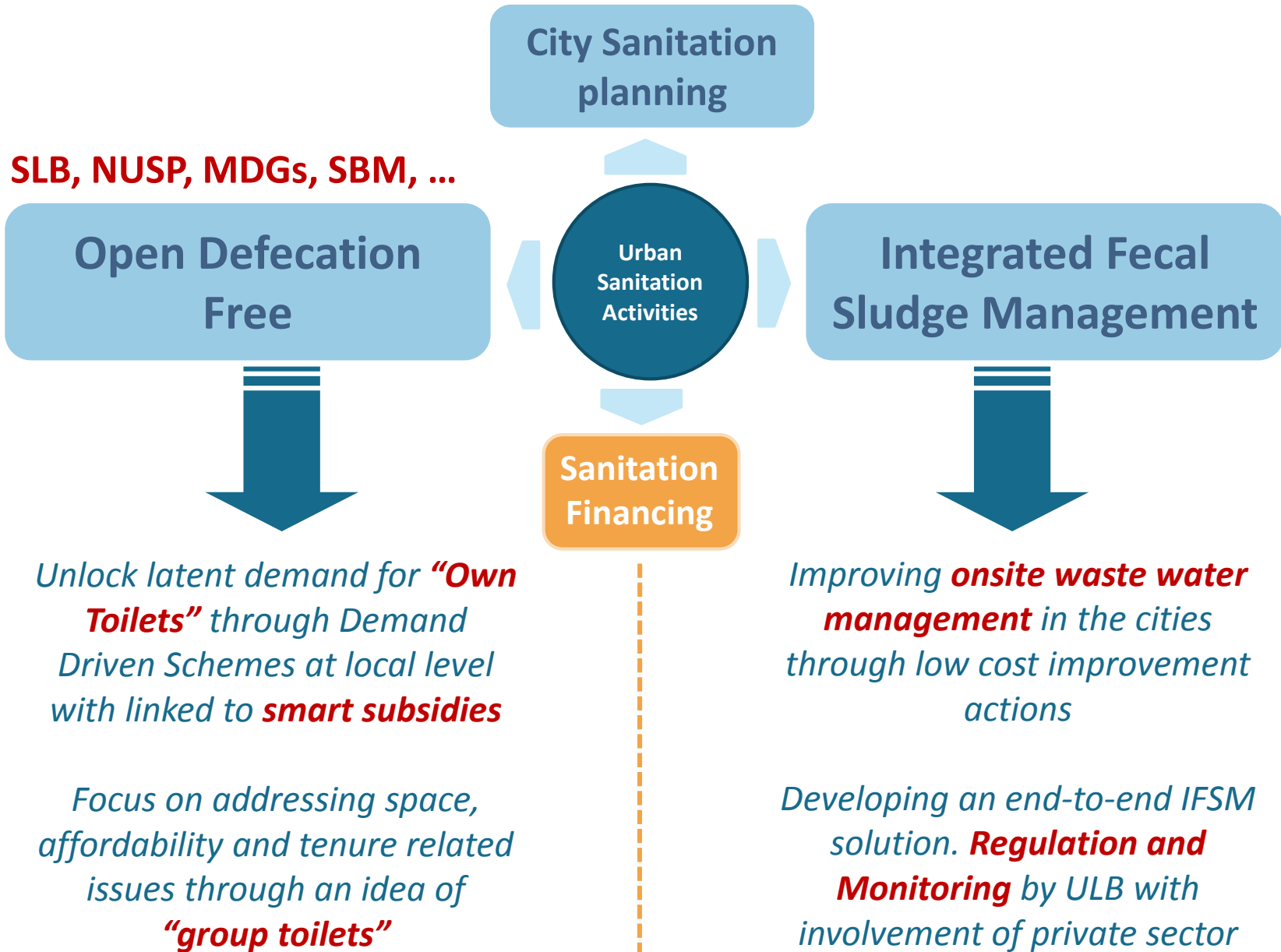
Plan Options

Assess technology options and process changes needed to develop citywide plan options.
Assess impact on sanitation performance and capital /O&M costs

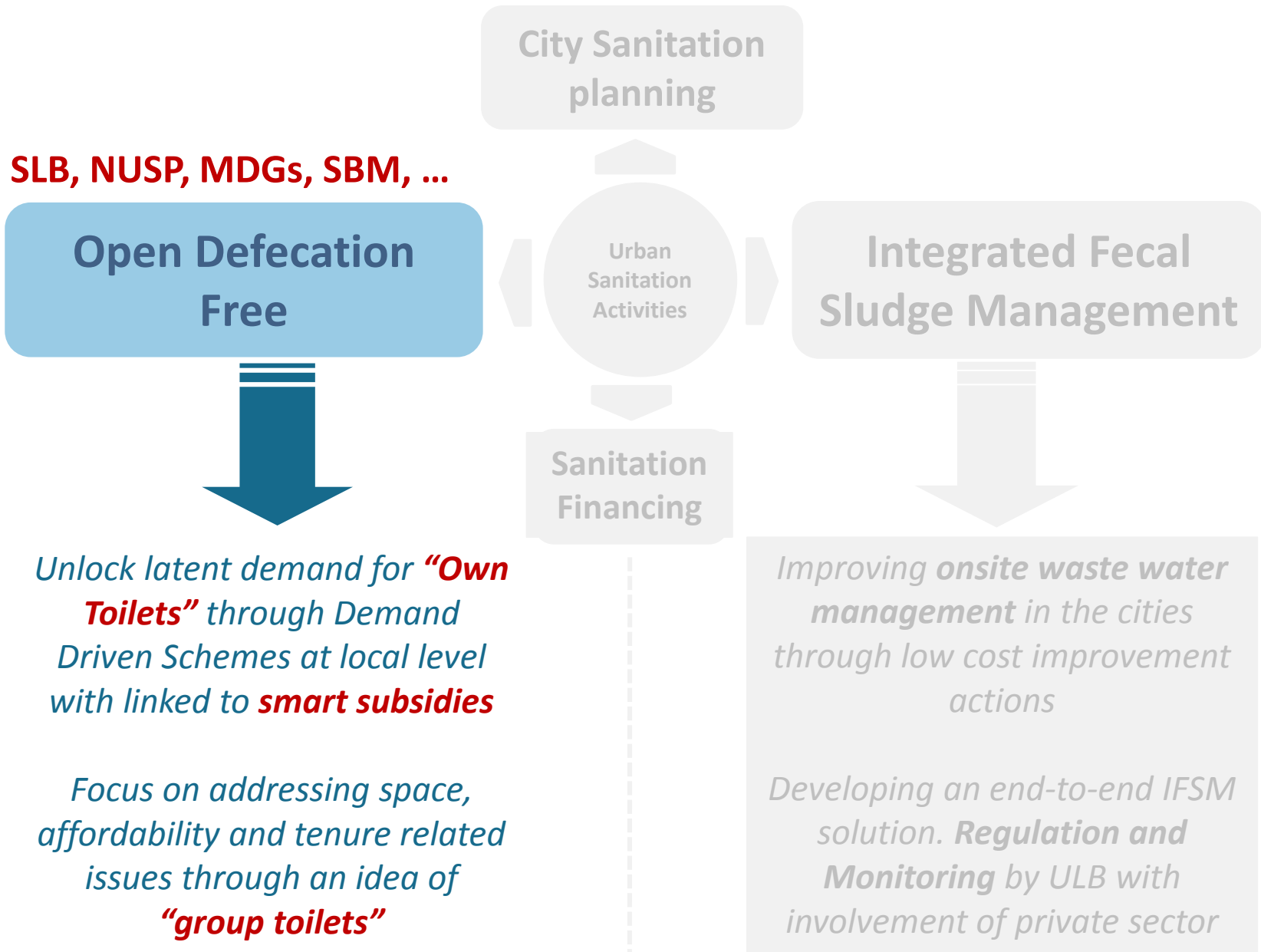
Financial Assessment

Assess municipal finances to develop a feasible financing plan. Explore creative financing through SIBs/DIBs, microcredit, debt and PPP options

Implementation Support- Preparation of City Level Schemes to achieve two key targets

Implementation Support- Preparation of City Level Schemes to achieve two key targets

Announcing 'Own Toilet/ Group Toilet Scheme' in Wai & Sinnar

वाई नगरपरिषद,वाई सर्वसाधारण सभा ठराव क्रमांक ३ दिनांक २६-०२-२०१४ ठराव क्रमांक ३

विषय - अखिल भारतीय स्थानिक स्वराज्य संस्था मुंबई यांनी वैयक्तिक आणि गट शौचालया संदर्भात केलेल्या सर्वेक्षणानुसार योजना राबविणे बाबत निर्णय घेणे.

ठराव - अखिल भारतीय स्थानिक स्वराज्य संस्था मुंबई यांनी वैयक्तिक आणि गट शौचालया संदर्भात वार्ड शहरातील कुटूंबांचे सर्वेक्षण केले असून सन २०११ चे जनगणने नुसार २४३५ कुटूंबांना वैयक्तिक शौचालये नाहीत सदरची कुटूंबे ही ४२ सार्वजनिक शौचालयावर अवलंबून आहे. नगरपरिषदेचे २६४ सीट सार्वजनिक शौचालय आहेत. घरांमध्ये शौचालय नसल्यामुळे नागरीकांना संसर्गजन्य साथीची लागण होणेची जास्त असते. या करिता घराघरात शौचालय असणे आवश्यक आहे. नगरपरिषदेचे वतीने गट शौचालय व वैयक्तिक शौचालय योजना राबविणे आवश्यक आहे. या ठरावाव्दारे असा निर्णय घेणेत येत आहे की, वार्ड शहरातील उपग्रामवरील शौचास कोणीही वसू नये या करिता ज्या अनुसूचित जाती, जमाती व इतर जातीचे कुटूंबाकडे शौचालयाची व्यवस्था नाही अशा कुटूंबांपैकी ज्या कुटूंबाकडे शौचालयासाठी जागा असेल व ते शौचालय बांधणेस तयार असतील तर शौचालयाची व्यवस्था करणे करिता प्रत्येक कुटूंबाकरिता रु.५०००/- देणेस या ठरावाव्दारे मंजूरी देणेत येत आहे. तसेच अनेक कुटूंब एकाच येवून गट शौचालय बांधलेस त्यासाठी सुध्दा प्रत्येक कुटूंबासाठी र.रु.५०००/- प्रमाणे मानधन देणेस या ठरावाव्दारे मंजूरी देणेत येत आहे. सदरची वैयक्तिक व गट शौचालयाची योजना अखिल भारतीय स्थानिक स्वराज्य संस्था मुंबई यांचे मार्फत व त्यासाठी या संस्थेचे लागेल ते सहकार्य घेणेस या ठरावाव्दारे मंजूरी देणेत येत असून, या संस्थेची या कामाबद्दलची जी काय फी असेल ती नगरपरिषद निधीतून अखिल भारतीय स्थानिक स्वराज्य संस्था मुंबई यांचेकडे भरणेस या ठरावाव्दारे मंजूरी देणेत येत आहे. या कामासाठी पात्र कुटूंबाची निवड ट्वा अखिल स्थानिक स्वराज्य संस्थेकडून करून घेणेस या ठरावाव्दारे मंजूरी देणेत येत आहे.

सूचक - मा.श्री.दत्तात्रय उर्फ बुवा भगवान खरात सही XXX
अनुमोदन - मा.सौ.मनिषा सचिन जावळे सही XXX

उ. स. मंजूर
सही XXX
अध्यक्षा
वाई नगरपरिषद वार्ड

सत्यप्रत
मुख्याधिकारी
वाई नगरपरिषद, वार्ड

(नमुना क,निचम ५ व ३१ पहा)

MUNICIPAL COUNCIL (मुनिसिपल काँसिल,सिन्नर) MINUTE – BOOK (मिनिट बुक) मै. सर्वसाधारण सभा कार्यवृत्ताचे पुस्तक Part 2 (भाग २ रा)

Date & time of meeting सभेची तारीख व वेळ	Subject of motion प्रस्तावाचा विषय	(Wording of motion) प्रस्तावाचा मसकूर	Name of proposer and seconder प्रस्ताव सुचणीकाराचे व सहाय अनुमोदन देणा-याचे नाव	(Amendment if any) सुधारणा कोट्यावरील असल्यास		Number of Votes given दिल्या गताची संख्या		Final resolution after the votes on amendments	
				(Wording) मसकूर	Name of 1) Proposer 2) Seconder सुधारणाकारा अनुमोदन दाखी नाव	For बाजूने	Against विरोध	Wording मसकूर	Serial No. अ.क्र.
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
दिनांक - २६/०२/२०१४ वेळ - रात्री ११.००	विषय क्र. ३) अखिल भारतीय स्थानिक स्वराज्य संस्था व मुंबई नगरपालिका	२०११ च्या जनगणनेनुसार, सिन्नर शहरात ४८२५ कुटूंबांचे वैयक्तिक शौचालये नाहीत. यापैकी ४३५ कुटूंबे सिन्नर नगरपरिषदेकडून देण्यात येण्या उपाययोजना करणेबाबत नगरपालिकेकडून शौचालयाची व्यवस्था करणेबाबत असा प्रस्ताव आणून देण्यात येतो. या प्रस्तावावर असेल अखिल भारतीय स्थानिक स्वराज्य संस्था व मुंबई नगरपालिका यांच्या संयुक्तपणे ठराव घ्यावा.	सुचक :- श्री. कपोले अनुमोदन :- श्री. मोहरे वा.भा.					सर्वमूले मंजूर	५१३
	मुंबई नगरपालिका व मुंबई नगरपालिका यांच्या संयुक्तपणे ठराव घ्यावा	मुंबई नगरपालिका व मुंबई नगरपालिका यांच्या संयुक्तपणे ठराव घ्यावा						सर्वमूले मंजूर	
	या ठरावाव्दारे सिन्नर शहरात 'गट' स्वतःचे शौचालय कोठेतून राबविण्यात येण्यात येणार नाही असे ठराव घ्यावे व दर महिन्या ५,०००/- प्रति कुटूंब ही अर्थसहाय्याची रक्कम नसू शकण्यात येत आहे. तसेच यामुळे वार्डात शौचालय ३०० पासून कुटूंबांना हे सहाय्य देण्यात येईल व त्याप्रमाणे न. प. तर्फे शौचालय तयार करण्यात येईल असे ठराव घ्यावे.	या ठरावाव्दारे सिन्नर शहरात 'गट' स्वतःचे शौचालय कोठेतून राबविण्यात येण्यात येणार नाही असे ठराव घ्यावे व दर महिन्या ५,०००/- प्रति कुटूंब ही अर्थसहाय्याची रक्कम नसू शकण्यात येत आहे. तसेच यामुळे वार्डात शौचालय ३०० पासून कुटूंबांना हे सहाय्य देण्यात येईल व त्याप्रमाणे न. प. तर्फे शौचालय तयार करण्यात येईल असे ठराव घ्यावे.							

अध्यक्षा
सिन्नर नगरपरिषद

Under this every HH without toilet will be provided subsidy of : **Rs 10,000**

Under this every HH without toilet will be provided subsidy of : **Rs 5,000 (for APL) and Rs 10,000 (for BPL)**

Challenge was to get people on board to get their “Own Toilets” built

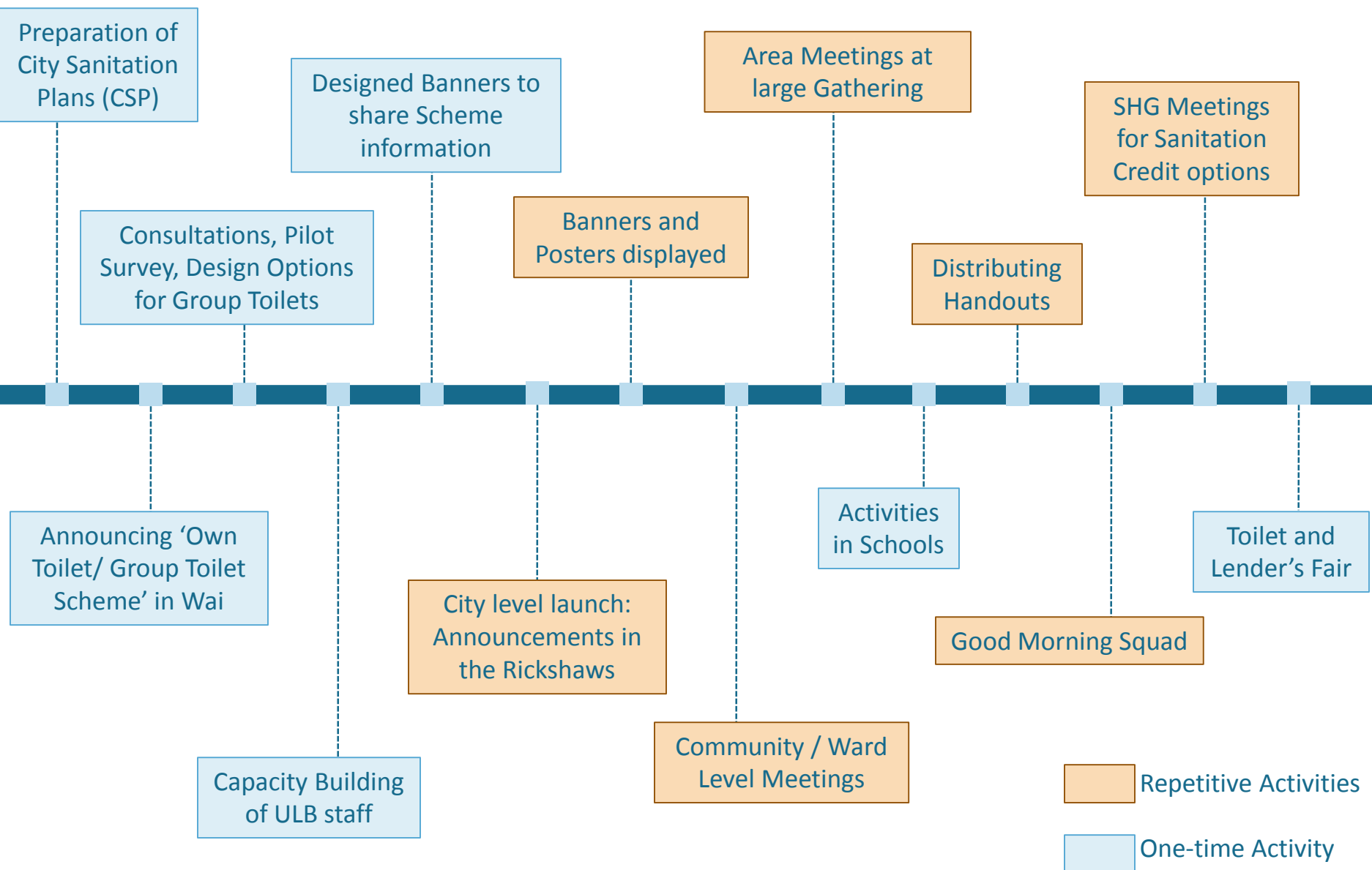
Creating Awareness at City, Community and Household level was essential

- Awareness regarding need and importance of using Own Toilets
- Awareness about scheme and it's benefits
- Awareness about innovative options for financing their own toilets

Consultation with ULB and Capacity Building of Council's staff was the first essential step

- ✓ Hand outs
- ✓ Rikshaw Announcement and Jingles
- ✓ Movie
- ✓ Posters and Banners
- ✓ Group Discussions
- ✓ Household Level Discussions and Surveys
- ✓ Ward Level Meetings by Elected Representatives
- ✓ SHG meetings

Awareness Generation activities undertaken over time

CAPACITY BUILDING & TECHNICAL SUPPORT

Capacity Building of ULB staff...

Awareness and capacity building at ULB level was essential for effective implementation of scheme, which was done through **series of meetings and presentations**

Consultations -> Pilot Survey -> Design Options for Group Toilets in Wai...

Consultation with ULB Officials

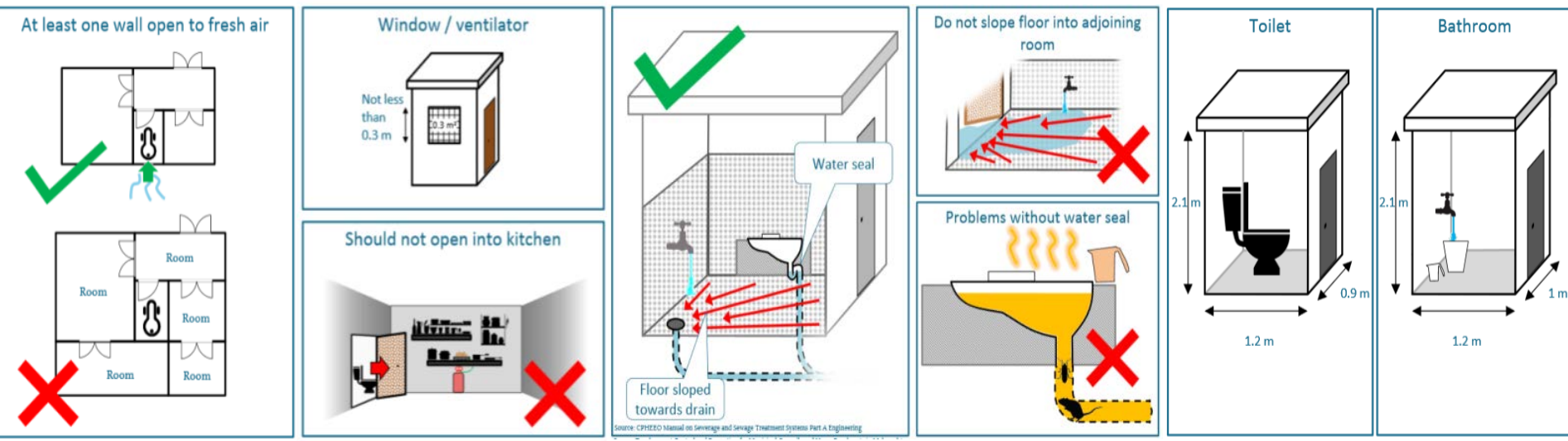
Household Level Assessment

Involved Arch Students for Case Specific Designs

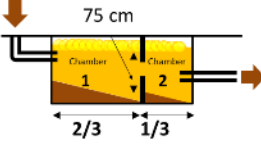
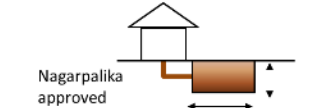
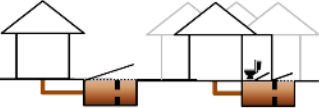
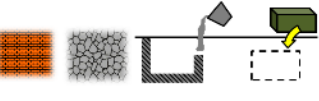
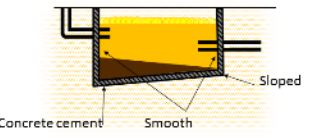
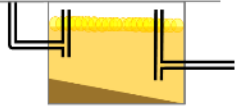
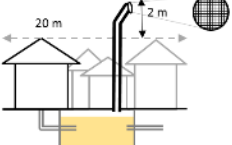

Capacity Building of Contractors through training...

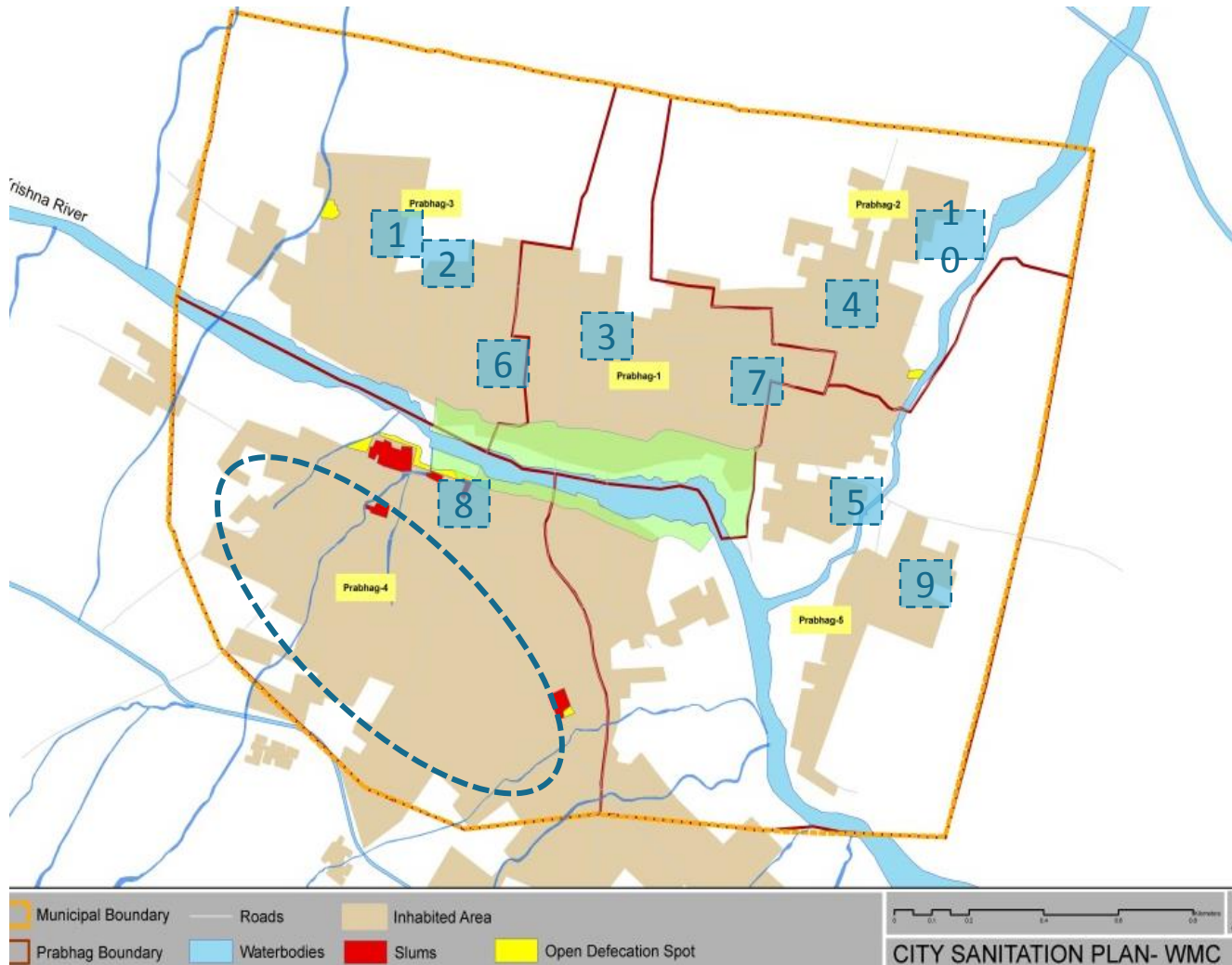
For **PROPER** construction of **TOILETs** and **SEPTIC TANKs**

Distribution of Do's and Don'ts to Contractors and Applicants...

<p style="text-align: center;"> ✓ हे करावे सेप्टिक टाकी बांधकाम ✗ हे टाळावे </p>	
<p>✓ सेप्टिक टाकी किमान दोन कप्प्यांची असावी</p> <p>✓ कप्प्यांमधील भिंत ही टाकीचे एक तृतीयांश व दोन तृतीयांश याप्रमाणे विभाजन करून बांधावेत</p> <p>✓ दोनही कप्पे मैला पातळीच्या वर पाईप अथवा चौकोनी छेदाद्वारे जोडावेत. पाईप अथवा चौकोनी छेद हा ७५ मी.मी. पेक्षा मोठा नसावा</p>	<div style="display: flex; align-items: center; justify-content: center;"> <div style="margin-left: 20px;"> <p>✗ एक कप्प्याची सेप्टिक टाकी बांधू नये</p> <p>✗ कप्प्यांमधील भिंत चुकीच्या ठिकाणी बांधू नये</p> <p>✗ दोन कप्पे चुकीच्या पद्धतीने अथवा ठिकाणी जोडण्यात येऊ नयेत जेथे मळी अथवा मैला तयार होतो</p> </div> </div>
<p>✓ नगरपरिषदेच्या मानकांच्यानुसारच टाकीचे बांधकाम करावे</p>	<div style="display: flex; align-items: center; justify-content: center;"> <div style="margin-left: 20px;"> <p>✗ आवश्यकतेपेक्षा मोठ्या आकाराच्या सेप्टिक टाक्या बांधू नयेत</p> </div> </div>
<p>✓ सेप्टिक टाकी ही नेहमी इमारतीपासून दूर अंतरावर असावी</p> <p>✓ टाकीच्या सर्व कप्प्यांवर झाकणे असावीत</p>	<div style="display: flex; align-items: center; justify-content: center;"> <div style="margin-left: 20px;"> <p>✗ टाकीच्या वर शौचालय बांधू नये</p> <p>✗ सेप्टिक टाकी पूर्णपणे सीलबंद करू नये</p> </div> </div>
<p>✓ विटा, खडी, वाळू, दगड काँक्रीट यांचा वापर करूनच टाकीचे बांधकाम करावे</p>	<div style="display: flex; align-items: center; justify-content: center;"> <div style="margin-left: 20px;"> <p>✗ केवळ खणलेल्या खड्ड्याचा वापर सेप्टिक टाकी म्हणून करण्यात येऊ नये</p> <p>✗ टँक गळता कामा नये</p> </div> </div>
<p>✓ टाकीचा तळ हा सिमेंट काँक्रीट मध्येच असणे आवश्यक आहे तसेच टाकीच्या निर्मात्याचा वाजूस उतार असणे आवश्यक आहे</p> <p>✓ टाकीच्या आतील बाजू ह्या सिमेंटने प्लास्टर करून गुळगुळीत केलेल्या असाव्यात</p>	<div style="display: flex; align-items: center; justify-content: center;"> <div style="margin-left: 20px;"> <p>✗ टाकीच्या निर्मात्याचा वाजूस उतार करण्यात येऊ नये</p> <p>✗ टाकीच्या आतील पृष्ठभाग खडबडीत असता कामा नये</p> </div> </div>
<p>✓ टाकीत मैला सोडण्याचा मार्ग व निर्गमनाचा मार्ग हे वेगळ्या पातळीवर असावेत</p> <p>✓ टाकीत मैला सोडण्याचा मार्ग व निर्गमनाचा मार्ग हे मळीच्या थरापेक्षा खाली व मैल्यापेक्षा वर असावेत</p> <p>✓ दोनही मार्गांच्या तोंडाशी 'टी जंक्शन' अथवा बॅफल देण्यात यावेत</p>	<div style="display: flex; align-items: center; justify-content: center;"> <div style="margin-left: 20px;"> <p>✗ ज्या ठिकाणी मळी अथवा मैला गोळा होतो त्या ठिकाणी टाकीत मैला सोडण्याचा मार्ग व निर्गमनाचा मार्ग देण्यात येऊ नयेत</p> <p>✗ मैला सोडण्याचा मार्ग व निर्गमनाचा मार्ग हे एकाच पातळीवर नसावेत</p> </div> </div>
<p>✓ वायुवीजनाच्या पाइपची उंची ही 20 मीटर च्या परिसरातील सर्वात उंच इमारतीच्या उंचीपेक्षा किमान २ मीटरने वर असावा</p>	<div style="display: flex; align-items: center; justify-content: center;"> <div style="margin-left: 20px;"> <p>✗ वायुवीजनाचा पाइप इमारतीपासून सुरक्षित ठेवावा</p> <p>✗ वायुवीजनाच्या पाइपची उंची अतिशय कमी असता कामा नये</p> </div> </div>

Household Level Awareness for Group Toilet Scheme in Wai...

- Conducted a city wide property survey using personal digital assistants
- Generated sanitation database required for implementation of schemes

'MAKING CITY ODF' AWARENESS ACTIVITIES

Designed Banners to share Scheme information...

वाईच्या नागरिकांना स्वतःचे शौचालय मिळावे म्हणून वाई नगरपालिकेने खास लोकाग्रहास्तव आणली आहे

"वैयक्तिक / गट शौचालय योजना"

तुमच्याकडे स्वतःचे शौचालय नाही का ?!!

वाई शहरामधील काही थोड्याच कुटुंबांकडे स्वतःची शौचालये नाहीत....
काय तुम्ही त्यातील एक आहात ?!!

पण का ???

घरामध्ये जागा नाही म्हणून...???

की आर्थिक परिस्थिती नाही म्हणून ???

तुमच्या या समस्यांवर उत्तम तोडगा - "गट शौचालय"

गट शौचालय - एकाच परिसरात राहणा-या २ ते ४- एकमेकांना चांगले ओळखणा-या कुटुंबांनी मिळून स्वतःच्या सामाईक जागेमध्ये बांधलेले शौचालय म्हणजे "गट शौचालय". यामुळे शौचालय बांधण्यासाठी होणारा खर्च व लागणारी जागा आपापसात वाटून घेता येईल. या शौचालयांचा मालकी हक्क व वापर हा संबंधित कुटुंबांसाठीच मर्यादित असेल.

योजनेचे उद्दिष्ट काय?

वाईमधील सर्व कुटुंबांना सुरक्षित स्वच्छतेच्या सुविधा उपलब्ध व्हाव्यात, यासाठी त्यांना स्वतःचे शौचालय बांधून घेण्यासाठी सहाय्य करणे.

योजना कोणासाठी?

सद्यस्थितीत, स्वतःचे शौचालय नसणा-या सर्वच कुटुंबांना या योजनेचा लाभ घेता येऊ शकेल*.

स्वच्छ भारत अभियानाच्या माध्यमातून वाई नगरपालिकेने आपली
" वैयक्तिक / गट शौचालय योजना "
नव्या रूपात राबविण्याचे ठरविले आहे

वाईमधील पहिल्या १०० शौचालयांसाठी शासनातर्फे मिळणार आहे

रु. १२,००० चे अनुदान !!

याशिवाय वाई नगरपालिकेतर्फे

शौचालय नसणा-या पात्र कुटुंबास देण्यात येणा-या अनुदानाची रक्कम

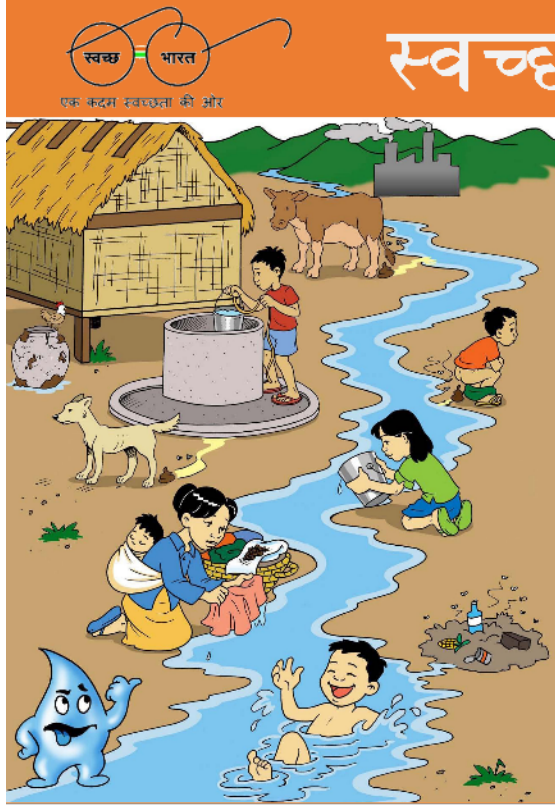
रु. ५,००० वरून तब्बल रु. १०,०००!!

या संदर्भात अधिक माहिती मिळविण्यासाठी व शंकांचे निरसन करून घेण्यासाठी वाई नगरपालिकेच्या
बांधकाम विभागाकडे संपर्क साधा.

*अटी व शर्ती लागू

Banners were displayed at various locations in the city to make people aware of the Own toilet scheme

Easy to understand Banners to create awareness...

स्वच्छ सिन्नर, स्वस्थ सिन्नर

तुम्ही जेव्हा उघड्यावर शौचास जाऊन पर्यावरण दूषित करता...
तेव्हा तुम्ही स्वतःचाच जीव धोक्यात टाकता !!!

हगणदारी थांबवा....
शौचालयाचा वापर करा!

स्वच्छ भारत अभियान आणि
स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान: **रु. १२,०००**

+

नगरपरिषद: **रु. ५००० ते १०,०००**

अनुदान

अनुदान मिळाल्यानंतरही शौचालय
बांधायला पुरेसे पैसे नाहीत?

शौचालय कर्ज

शौचालय बांधण्यासाठी पुरेशी जागा
नाही?

गट शौचालय

आजच नगरपालिकेत याबाबत चौकशी करा व अर्ज भरा !!

सिन्नर नगरपरिषद, सिन्नर

City level launch:

Announcements in the Rickshaws to create a buzz at city level ...

**Day and Night
Announcements**
carried out across the city to
make people know about the
Own toilet scheme

Banners and Posters displayed at all Strategic Locations in the City...

.....Market Places.....

.....Municipal Council Area.....

.....Community Toilets.....

30 Banners and more than 150 posters on benefits of sanitation placed at CTs, near temple, residential areas, at crossing, market places, OD spots, etc.

.....Community Toilets.....

Distributing Handouts to target Individual Household...

खुशखबर ! खुशखबर !! खुशखबर !!!
 स्वतःचे शौचालय नसलेल्या कुटुंबांना वार्ड नगरपालिकेची विशेष भेट...

स्वच्छ भारत अभियानाच्या माध्यमातून वार्ड नगरपालिकेने आपली
"वैयक्तिक / गट शौचालय योजना"
 नव्या रूपात पुनर्गठित करण्याचे ठरविले आहे

**वार्ड मधील पहिल्या १०० शौचालयांसाठी शासनातर्फे मिळणार आहे
 ₹.१२,००० चे अनुदान !!**

**बाशिवाय वार्ड नगरपालिकेकडे
 शौचालय नसणाऱ्या पात्र कुटुंबांस देण्यात येणाऱ्या अनुदानाची रक्कम
 ₹. ५,००० वरून तब्बल ₹. १०,००० !!**

काय म्हणालात ?
 तुमच्याकडे वैयक्तिक शौचालय बांधण्यासाठी पुरेशी जगा अथवा निधी नाही ??
 तर मग अधिक फिकामतशीर "गट शौचालय" चा पर्याय निवडा

शौचालय बांधण्यासाठी कर्ज घेण्याचे पर्याय
 तुमच्याकडे 'स्वतःचे शौचालय' आहे का ?

नाही!!!
 का?
पैसे नाहीत ???

जर तुमच्याकडे पैसे नसतील तर तुमचे स्वतःचे शौचालय बांधण्यासाठी तुम्ही कर्ज घेण्याचा विचार केला आहे का?
 आपण घर, आरोग्य, शिक्षण, वाहने द्यावीलागी कर्ज घेतो...मग शौचालयासाठी का नाही?
 मूल्ये जास्त आणि
 (कॉलेज-वॉटरप्रोविज
 नेशन) / बहुपत्नी
 (कॉलेज-वॉटरप्रोविज
 नेशन) / बहुपत्नी

तुम्हा घरी
 ₹. २०,०००

आपल्याकडे नाही
 ₹. २२,०००

शौचालयासाठी कर्ज का घेऊ नये ?
 आपल्याला कर्ज कोणाकडून मिळू शकते? काही पर्यायांसाठी मधील तालुका पाहा:

शौचालय बांधण्यासाठी कर्ज घेतलेल्या व्यक्ती
 जी तुम्हाला माहित आहे ती घालण्यात येईल. यातून तुम्हाला मिळणारे कर्ज तुम्हाला देण्यात येईल. यातून तुम्हाला मिळणारे कर्ज तुम्हाला देण्यात येईल.
 यातून तुम्हाला मिळणारे कर्ज तुम्हाला देण्यात येईल. यातून तुम्हाला मिळणारे कर्ज तुम्हाला देण्यात येईल.
 यातून तुम्हाला मिळणारे कर्ज तुम्हाला देण्यात येईल. यातून तुम्हाला मिळणारे कर्ज तुम्हाला देण्यात येईल.

तुमच्याकडे स्वतःचे शौचालय नाही का ?!
 विपत्र शहरामधील काही थोड्याच कुटुंबांकडे स्वतःची शौचालये नाहीत...
 काय तुम्ही त्यातील एक आहात ?!

पण का ??

घरामध्ये जगा नाही म्हणून...???

की आर्थिक परिस्थिती नाही म्हणून ???

तुमच्या वा समाजामंदर तोडणा म्हणून विपत्र नगरपालिकेने तुमच्यासाठी आपली आहे
एक अनोखी योजना
"गट शौचालय योजना"

शौचालय बांधण्यासाठी कर्ज घेण्याचे पर्याय
 आपल्याला कर्ज कोणाकडून मिळते? काही पर्याय असे आहेत....

	आपल्या घरातील कर्ज (कमालिमा येना)	महासुद्धी पारलया (कॉलेज-वॉटरप्रोविज नेशन) / बहुपत्नी (कॉलेज-वॉटरप्रोविज नेशन)	अन्यजणपुढार कारवा (आपल्याघरात ना)	मुदनेम (श्रीरामिमा पारलया कॉलेज-वॉटरप्रोविज नेशन)
व्याजदर (%)	१०% - १५%	१०% - १०%	१०% - १०%	१५% ते १९%
आवकक कायदये	• आरोग्य आणि शिक्षण पुरावा • निवडीबा पुरावा • भेटी	• आरोग्य आणि शिक्षण पुरावा • भेटी	• आरोग्य आणि शिक्षण पुरावा • भेटी	• आरोग्य आणि शिक्षण पुरावा • भेटी • शासकी कारवा • भूमी विकासा कारवा
कमाल कर्ज रक्कम	₹. १५,०००	₹. २५,०००	₹. १०,०००	₹. ५,०००
जावा तावक	₹. १०,००० आणि कोणताच आवकक नाही	₹. २५,००० आणि कोणताच आवकक नाही	आवकक नाही	आवकक (महासुद्धी)
परतर्पणेना कालावधी	१ ते ५ वर्षे (कर्ज रक्कम आणि कोणताच आवकक नाही)	१ ते ५ वर्षे (कर्ज रक्कम आणि कोणताच आवकक नाही)	१ ते ५ वर्षे	२ ते ७ वर्षे
हमीदारांनी आवककना आहे?	नाही	हो	हो (महासुद्धी दहा)	नाही

आपल्या जवळील विच संस्थेच्या कार्यालयाकडे जा आणि कर्ज घेण्याबाबत चौकशी करा...

Advertisements given in Newspapers...

सिन्नर नगरपालिका, सिन्नर

सिन्नर शहर होणार आहे हागणदारी मुक्त !!!

स्वच्छ भारत अभियान आणि सिन्नर नगरपालिकेच्या

शौचालय योजने अंतर्गत स्वतःचे शौचालय बांधा आणि अनुदान मिळवा !!

स्वच्छ भारत अभियान आणि
स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान: ₹. १२,०००

नगरपरिषद: ₹. ५०००-१०,०००

अनुदान

अनुदान मिळाल्यानंतरही शौचालय
बांधायला पुरेसे पैसे नाहीत?

मग तुम्ही कर्ज घेण्याचा विचार
केला आहे का?

शौचालय बांधण्यासाठी पुरेशी जागा
नाही?

तुम्ही गट शौचालय बद्दल चौकशी
केली आहे का?

आजच नगरपालिकेत या बाबत चौकशी करा व अर्ज भरा !!

स्वच्छ सिन्नर, स्वस्थ सिन्नर

स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान

वैयक्तिक शौचालय बांधू इच्छिणा-यांसाठी

सिन्नर नगरपरिषद

आयोजित करत आहे

“शौचालय” तसेच “वित्तीय संस्थां”चा मेळावा

कर्ज देणा-या संस्था

सॅनिटरी फिटिंग्सचे वितरक

या मेळाव्यामध्ये शौचालय व त्यासंबंधित स्वच्छता सुविधा पुरविणाऱ्या संस्था, सॅनिटरी फिटिंग्सचे वितरक तसेच कर्ज देणाऱ्या संस्था सहभागी होणार आहेत. तरी, वैयक्तिक शौचालय बांधण्याची इच्छा बाळगणाऱ्या सर्व नागरिकांनी या मेळाव्यास जरूर भेट द्यावी व संधीचा लाभ घ्यावा !!!

संपर्क

सिन्नर नगरपरिषद
+९१ २५५१ २२००२९,
+९१ ८४२११ ६६५२९

तारीख: ५ डिसेंबर २०१५

वेळ: सकाळी १० ते सायंकाळी ६ पर्यंत

स्थळ: सिन्नर नगरपरिषद कार्यालयाच्या आवारातील वाहन तळ

सूचना: मेळाव्याचे सर्व हक्क सिन्नर नगर परिषद यांचेकडे सुरक्षित

Advertisements were given in the newspaper to inform people for awareness generation, informing people about the toilet scheme and about events organized in the city

SHG Mela on World Toilet Day in Sinnar..

स्वच्छ भारत
एक कदम स्वच्छता की ओर

World
toilet day
19 NOVEMBER

स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान
सप्तपदी
स्वच्छतेवी

वैयक्तिक शौचालय

स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान
बचत गट मेळावा

गट शौचालय

शौचालय येईल घरी,
तेव्हाच होईल प्रगती खरी!

१९ नोव्हेंबर २०१५
सिन्नर नगरपालिका

सिन्नर नगरपालिका
सिन्नर - ४१५

pas performance
assessment
system

A small event for Self Help Group women was organized on World Toilet Day in Sinnar to make them aware on the importance of individual toilet and give them details on the toilet financing options.

COMMUNITY INTERACTIONS FOR BEHAVIOURAL CHANGE

Community / Ward Level Meetings...

Elected representatives to lead the meetings and encourage households

Organizing **Community Level Meetings** and presentations to raise discussions

Area Meetings at large Gathering Events like Ganpati Utsav...

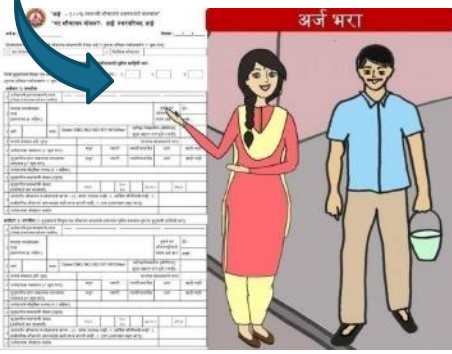
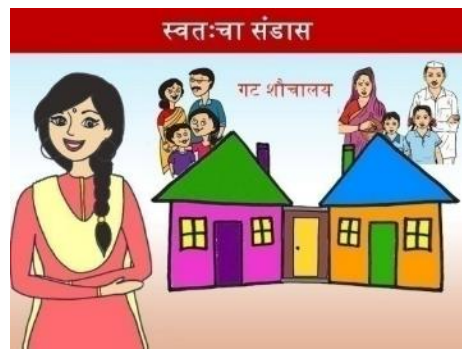
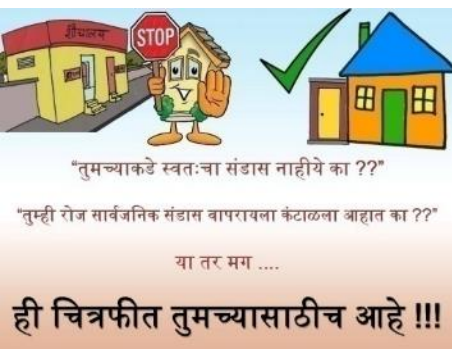
Informative audio visuals were showcased during these meetings

Utilizing **Large Gathering Events**

like *Ganpati* for conducting Area meetings and presentations

Movie and Jingles - to make the message easy to understand and attractive ...

The movies and jingles were played at various location in the city to make people aware of ill effects of OD and the Own Toilet Scheme

Distribution of application forms during meetings...

More than 200 forms are given out in a day!!

Demand for own toilets was visible !

Activities in Schools: make children aware of need of own toilets

Organizing

Drawing Competitions

in schools and

Presentations

were made to teachers, students and parents to bring awareness about constructing individual/ group toilets

EXPLORING INNOVATIVE FINANCING & TOILET TECHNOLOGY

SHG Meetings for Sanitation Credit options..

Consultations with banks, credit cooperative societies, housing finance institutions and MFIs were done.

Lending for toilets through existing Self Help Groups is also being explored.

SHG meetings were conducted in various areas to assess the

Demand for 'Toilet Loans'.

Sustainable options for extending 'Toilet Loans' to the HH are explored
Preferred credit option and repayment period were identified.

Toilet and Lender's Fair on 5th Dec. 2015 in Sinnar (1/2)

To make people aware of the **various available options** of constructing a toilet so that they select the one which is **financially viable yet technologically sound** as per their needs

शौचालय बांधण्यासाठी कर्ज घेण्याचे पर्याय

तुमच्याकडे 'स्वतःचे शौचालय' आहे का?

नाही!!?

का?

पैसे नाहीत ???

जर तुमच्याकडे पैसे नसतील तर तुमचे स्वतःचे शौचालय बांधण्यासाठी तुम्ही कर्ज घेण्याचा विचार केला आहे का?

आपण घर, आरोग्य, शिक्षण, वाहतूने इत्यादीसाठी कर्ज घेतो...मग शौचालयासाठी का नाही?!

एकूण खर्च रु. २५,०००

आवश्यक कर्ज / कर्जाक रक्कम: रु. २३,०००

स्वच्छ भारत अभियान आणि स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान अनुदान: रु. १२,०००

शौचालयासाठी कर्ज का घेऊ नये?

आपल्याला कर्ज कोणाकडून मिळू शकते? काही पर्यायांसाठी मागील बाजूस पाहा:

शौचालय बांधण्यासाठी कर्ज घेतलेल्या व्यक्ती

सौ. सुवर्णा लोखंडे या सिन्नरच्या रहिवासी असून त्यांचा शिवणकामाचा व्यवसाय आहे. अल्पपतनपुरवठा करणाऱ्या एका मायक्रोफायनान्स इन्स्टिट्यूशनकडे तीरंघी केलेल्या एका बचत गटाच्या व २००८ पासून नगरपालिकेतील बचत गटाच्या त्या सदस्य आहेत. शौचालय बांधण्यासाठी त्यांनी बचत गटाकडून कर्ज घेतले. आता त्यांनी संपूर्ण कर्जाची परतफेड केली आहे.

महाराष्ट्र शासनाकडून त्यांना ऑक्टोबर २०१५ मध्ये 'स्वच्छता दूत' म्हणून गौरविले गेले !

वार्ड शहरातील २ बचत गटांमधील महिलांना त्यांची स्वतःची शौचालये बांधण्यासाठी वार्ड अर्बन को-ऑपरेटिव्ह बँकेकडून कर्ज मिळाली आहेत. प्रत्येक महिलेला रु. २०,००० एवढे कर्ज मिळाले.

कर्ज ११% व्याज दराने घेतली असून ती एका वर्षात परत फेडायची आहेत. बचत गटातील महिला एकमेकांसाठी हमीदार आहेत. इतर कोणत्याही जादा नाराणाची आवश्यकता नाही. त्यांच्या शौचालयांने बांधकाम चालू आहे.

आपल्याला कर्ज कोणाकडून मिळते? काही पर्याय असे आहेत..

	शेकडूद व्यावसायिक बँक (कमिश्नरल बँक)	सहकारी पतसंस्था (क्रेडिट को-ऑपरेटिव्ह सोसायटी) / सहकारी बँका (क्रेडिट को-ऑपरेटिव्ह बँक)	अल्पपतनपुरवठा संस्था (मायक्रोफायनान्स इन्स्टिट्यूशन)	गृहवित्त संस्था (हाउसिंग फायनान्स इन्स्टिट्यूशन)
व्याजदर (%)	१०% - १५%	१०% - २०%	२०% - २८%	१५% ते २१%
आवश्यक कागदपत्रे	•ओळख आणि निवास पुरावा •मिळकतीचा पुरावा •फोटो	•ओळख आणि निवास पुरावा •मिळकतीचा पुरावा •फोटो	•ओळख आणि निवास पुरावा •फोटो	•ओळख आणि निवास पुरावा •मिळकत आणि नोकरी पुरावा •फोटो •मालतेची कागदपत्रे •पूर्वी घेतलेल्या कोणत्याही कर्जाची नाहिती
काल कर्ज रक्कम	रु. १५०,०००	रु. २५,०००	रु. ४०,०००	रु. ५०,०००
जादा नाराण	रु. १००,००० च्या कर्जापेक्षा आवश्यक नाही	रु. २५,००० च्या कर्जापेक्षा आवश्यक नाही	आवश्यक नाही	आवश्यक (महाराष्ट्र)
परतफेडीचा कालावधी	१ ते ५ वर्षे (कर्जाक रक्कम आणि कर्जाच्या प्रकारानुसार)	१ ते ५ वर्षे (कर्जाक रक्कम आणि कर्जाच्या प्रकारानुसार)	१ ते २ वर्षे	२ ते ७ वर्षे
हमीवाराची आवश्यकता आहे?	नाही	हो	हो (मातः ही हमी)	नाही

ओळख पुरावा हा पॅन कार्ड, मतदार ओळखपत्र, वाहतू परवाना इत्यादी असू शकतो आणि निवासी पुरावा हा मालमना कर, वीजबिल, रेशन कार्ड, बँक विवरणपत्र इत्यादी असू शकतो. जर अर्जदार किंवा कुटुंब यांच्याकडे मिळकत पुरावा नसेल तर अप्रत्यक्ष साधनांचा वापर करून प्रतिनिधी म्हणून काम करणारी नगंधा आपली मिळकत तपासून कर्ज देण्यासाठी कदाचित तयार होऊ शकते.

आपल्या जवळील वित्त संस्थेच्या कार्यालयाकडे जा आणि कर्ज प्रक्रियेबाबत चौकशी करा...

अर्थ: कुज बाबी: शौचालय बांधण्यासाठी कर्ज घेणे सुबक होण्यासाठी ही माहिती देण्यात आली आहे. या माहितीच्या अर्थपूर्णपणे तपासनाकिसा किंवा इतर कोणत्याही आमलाच्या प्रतिनिधी म्हणून काम करणाऱ्या संस्था जबाबदार नाहीत. कर्जदाराचा माहितीची पतनसंस्था किंवा कोणत्याही कर्जाची चालणे आणि स्वच्छता जबाबदारीवर कर्ज घ्यावे असेल.

Toilet and Lender's Fair on 5th Dec. 2015 in Sinnar (2/2)

3 Toilet Technology Provider

BSA Corporation Ltd.
3S Shramik Saraplast Pvt Ltd.
GSL

Stakeholders at the fair:

1. Sanitation technology providers
2. Sanitary ware suppliers
3. Financial Lending Institutions
4. Residents of Sinnar

2 Financial Institutions

Chaitanya
Grameen Koota

2 Sanitary ware Suppliers

Simpolo Ceramics
Ceramic Arts

Toilet and Lender's Fair on 22nd Dec. 2015 in Wai (1/2)

City residents were informed about the fair through: **hoardings at prime locations around the city, local audio announcements, bulk SMSs, flyers in the newspapers**

Students were invited with the dual aim:
Creating awareness among the young ones and reaching the households

Toilet and Lender's Fair on 22nd Dec. 2015 in Wai (2/2)

Stakeholders at the fair:

1. Sanitation technology providers
2. Sanitary ware suppliers
3. Financial Lending Institutions
 - Urban Co-operative Banks
 - Commercial Banks
 - Housing Finance Institutions
 - Credit Co-operative Societies
4. Residents of Wai

1 Toilet Technology Provider

Bio-tank technology

4 Financial Institutions

- 1 Credit Co-operative Bank
- 1 Housing Finance Institution
- And
- 2 Commercial Banks

4 Toilet Manufacturers

MONITORING OPEN DEFECATION

Good Morning Squad: to monitor OD spots

To discourage the HH practicing OD and encourage behavioral change, WMC declared a fine of Rs. 500 per person.

Visits conducted

across the city at early mornings and late nights to identify people resorting to OD and imposing Fine. This led to reduction in number of people resorting to OD

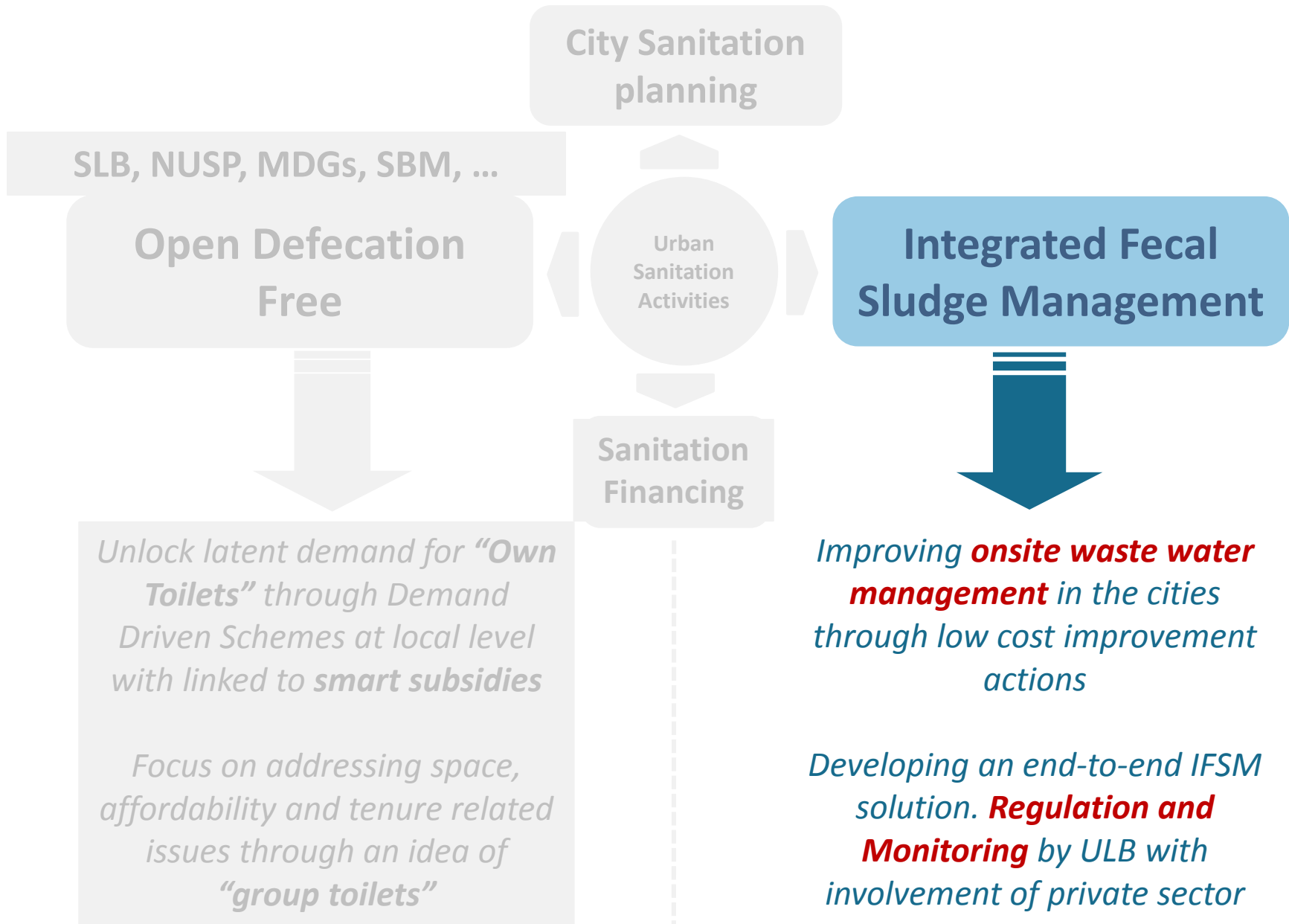

AWARENESS GENERATION & MONITORING ACTIVITIES UNDER SBM

Links between various Awareness Generation and Monitoring Activities

	Receipt and review of applications	Verification and approval of applications	Permission to construct and subsidy	Monitoring of construction process	Final approval of toilet
Consultations, Pilot Survey, Design Options for Group Toilets					
Capacity Building of ULB staff	●	●	●	●	●
Designed Banners to share Scheme information	●	●	●		
Announcements in the Rickshaws	●				
Banners and Posters displayed	●		●		
Community / Ward Level Meetings	●				
Activities in Schools	●				
Distributing Handouts	●		●		
Good Morning Squad	●	●	●	●	●
SHG Meetings for Credit options			●	●	●
Training of Local Contractors			●	●	●
Toilet and Lender's Fair			●		

Implementation Support- Preparation of City Level Schemes to achieve two key targets

Both cities have passed City Level resolutions to implement citywide IFSM plan

वाई नगरपरिषद सर्वसाधारण सभा उराव क्रमांक ४ दिनांक १८-०४-२०१५

उराव क्रमांक ४

विषय - मेला व्यवस्थापन आराखडा तयार करून त्याची अंमलबजावणी करणे आणि हुडको कार्यालयाकडे निधी मंजूरीसाठी प्रस्ताव सादर करणे बाबत निर्णय घेणे.

उराव - २०११च्या जनगणनेनुसार ८,०९९ कुटुंबांपैकी ५,१४५ कुटुंबांकडे वैयक्तिक शौचालये असून त्यातील ४,४२९ कुटुंबांची शौचालये ही सेप्टिक टँक्सना जोडलेली आहेत. वार्ड नगरपालिकेने केलेल्या विशेषाहतरम्याने असे लक्षात आले की, कुटुंब स्तरावरील बहुसंख्य सेप्टिक टँक्स हे आचएस नियमावली आणि सीपीएचईईओ माहितीपुस्तिका यांनी सूचित केलेल्या आराखडा नियमानुसार नाहीत. बहुसंख्य सेप्टिक टँक्स हे मोठ्या आकाराचे होते ज्यामुळे ते एकतर ८-१० वर्षे कालावधीपेक्षा अधिक काळात तरी स्वच्छ केले जात आहेत किंवा ते कधीच स्वच्छ केलेले नाहीत. यामुळे सेप्टिक टँक्समध्ये घन पदार्थ जमा होताना आणि सेप्टिक टँक्सची प्रकिया कार्यक्षमता / क्षमता कमी होते. अशा सेप्टिक टँक्समधून येणा-या सांडपाण्यात बीओडीचे प्रमाण अधिक असते ज्यामुळे याच्या संपर्कात येणा-या व्यक्तींच्या आरोग्यावर त्याचा परिणाम होऊ शकतो. तसेच, अशा प्रकिया न केलेल्या मेलापाण्याची रस्त्याच्या कडेच्या गटारोमाफत कुण्या नदीत पाटांद्वारे घेत विल्हेवाटही लावली जाते.

सद्यस्थितीत, नगरपालिका ही कुटुंबांना सेप्टिक टँक्स स्वच्छ करण्याची सेवा रु. १००० प्रती खेप इतक्या शुल्कामध्ये मागणीनुसार पुरविते आणि त्यातील सैव्याची प्रकिया न करताच घनकचरा जमा करण्याच्या ठिकाणी (डम्पिंग साईटवर) त्याची विल्हेवाट लावली जाते. पर्यावरण तसेच मनुष्य / प्राणी यांच्या आरोग्यावर याचे परिणाम होतील. सेप्टिक टँक्सची अधिक निवमित स्वच्छता करण्यास सहाय्य करण्यासाठी आणि प्रकिया न केलेला मेला तसाच टाकणे टाळण्यासाठी निवमित सेप्टिक टँक स्वच्छ करण्याच्या सेवेची तसेच मेलाप्रकिया प्रकल्पाची योजना आखणे आवश्यक आहे. नागरी विकास मंत्रालयाच्या नवीन मेला व्यवस्थापनविषयक सल्लागार समितीने शिफारस केली आहे की, सेप्टिक टँक्स वर तीन वर्षांच्या कालावधीने स्वच्छ केले पाहिजेत, त्या मेलावर प्रकिया केली गेली पाहिजे व मग त्याचा पुनर्बापर केला मेला पाहिजे. हे करण्याचे कायदे म्हणजे - अधिक कालावधीनंतर सेप्टिक टँक्स स्वच्छ करण्याच्या चक्रामुळे सेप्टिक टँक्सची प्रकिया कार्यक्षमता/ क्षमता घालावत जाणार नाही, योजनाबद्ध रितीने सेप्टिक टँक्स स्वच्छ केले जातील, सेप्टिक टँक्स स्वच्छ करण्यातून निश्चित महसूलाचा खेप मुक्त होईल आणि प्रकिया केलेल्या मेलाची विक्री करता येईल. म्हणून नगरपालिकेने वार्डसाठी सर्वांगीण मेला व्यवस्थापन योजना कार्यान्वित करणे आवश्यक आहे.

या ठरावानुसार असा निर्णय घेणेत येत आहे की, सेप्टिक टँक्स योजनाबद्ध रितीने निवमितपणे स्वच्छ करण्याची सेवा पुरविण्याचा आणि सर्व्हे नंबर २३८ (हुना) / २५९ (नवीन) येथील घनकचरा टाकण्याच्या ठिकाणी (डम्पिंग साईटवर) मेलाप्रकिया सुविधा/ प्रकल्प उभारण्याचा निर्णय नगरपालिकेने घेतला आहे. सेप्टिक टँक्स स्वच्छ करण्याची सेवा पुरविणे (ट्रक घेणे व चालविणे) व मेलाप्रकिया प्रकल्प चालविणे हे खाजगी संस्थे/ संस्थांमार्फत केले जाईल. मेला व्यवस्थापनामध्ये खाजगी संस्थांचा हा सहभाग कायम/ टिकवून ठेवण्यासाठी, मालमत्ता/ मिळकतीवर कर लावणेत यावा. तसेच सर्व मालमत्ता धारकांनी नगरपालिकेने ठरवून दिलेल्या वेळापत्रकाप्रमाणे त्यांचे सेप्टिक टँक्स तीन वर्षांतून एकदा स्वच्छ करून घेणे बंधनकारक राहिल. सेप्टिक टँक्स निवमितपणे स्वच्छ करून घेण्यासाठी त्यांना शाकण उपाड्या येणाऱ्या तपासकुंड्यांची (manholes) तयार करून घेण्याची व व्हायर्ससाठी योग्य असा पोहोच रस्ता ठेवण्याची जबाबदारी मालमत्ता धारकांची राहिल. "Onsite Sanitation" व्यवस्था राबविण्यासाठी नवीन नियमावली व bye-laws बनविण्यात यावेत.

या ठरावानुसार असा निर्णय घेणेत येत आहे की, खाजगी संस्थांच्या सहभागातून सर्वांगीण मेला व्यवस्थापनाची कार्यवाही करण्यासाठी व त्याच्या यशस्वी अंमलबजावणीसाठी योग्य असे कर, नियमावली व जनादेश लागू करण्यास मंजूरी देण्यात येत आहे. तसेच सदर मेलाप्रकिया प्रकल्पाचा 'सविस्तर प्रकल्प आराखडा' बनवून निधी प्राप्तीसाठी HUDCO या संस्थेकडे सादर करण्याचेही या ठरवाद्वारे देणेत येत आहे.

सूचक - मा.सौ. सुखबा विरतनराव जाधव सही xxx

अनुमोदक - मा.सौ. सविता दिनेश उर्फ सखी सही xxx

उ.स.मंजूर सत्यप्रत

सही xxx

अध्यक्ष मुख्याधिकारी

वाई नगरपरिषद वार्ड वार्ड नगरपरिषद वार्ड

The resolution covers aspects like:

- Citywide IFSM
- Involving Private sector
- Scheduled cleaning
- Land for treatment facility
- Taxes to be levied

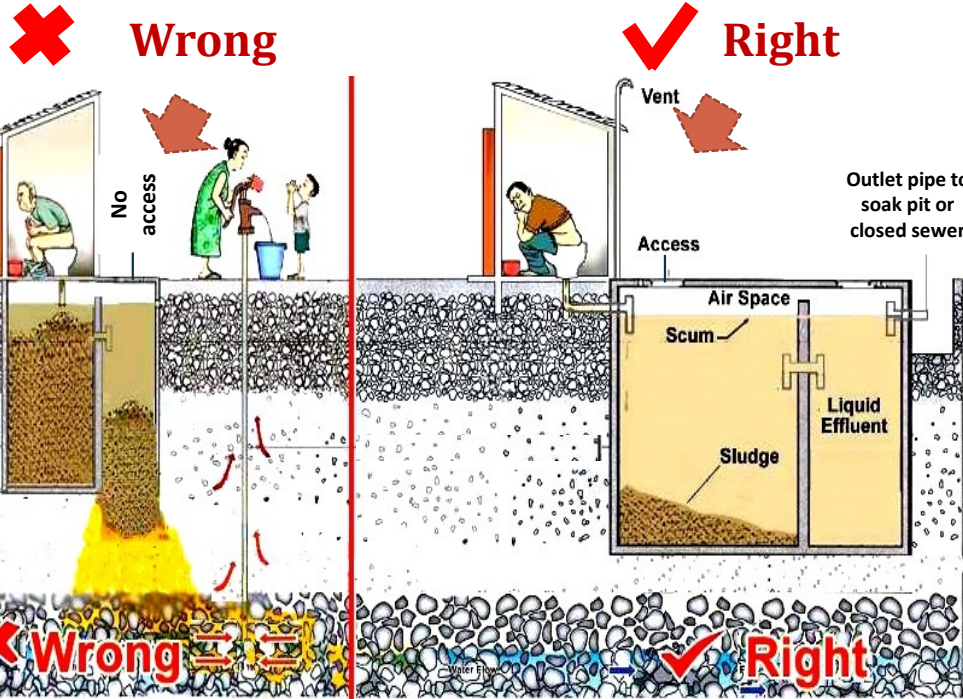
Capacity Building of ULB staff to undertake FSM...

Awareness and capacity building at ULB level was essential for effective implementation of scheme, which was done through **series of meetings and presentations**

Awareness generation pamphlets for RESIDENTS

Proper Design and Cleaning of your Septic Tank!

Proper Design

- Septic tank base should always be water tight and it should have proper vent pipes
- Proper access manhole should be provided for easy emptying

Home

Nagar Palika

Pumping Truck

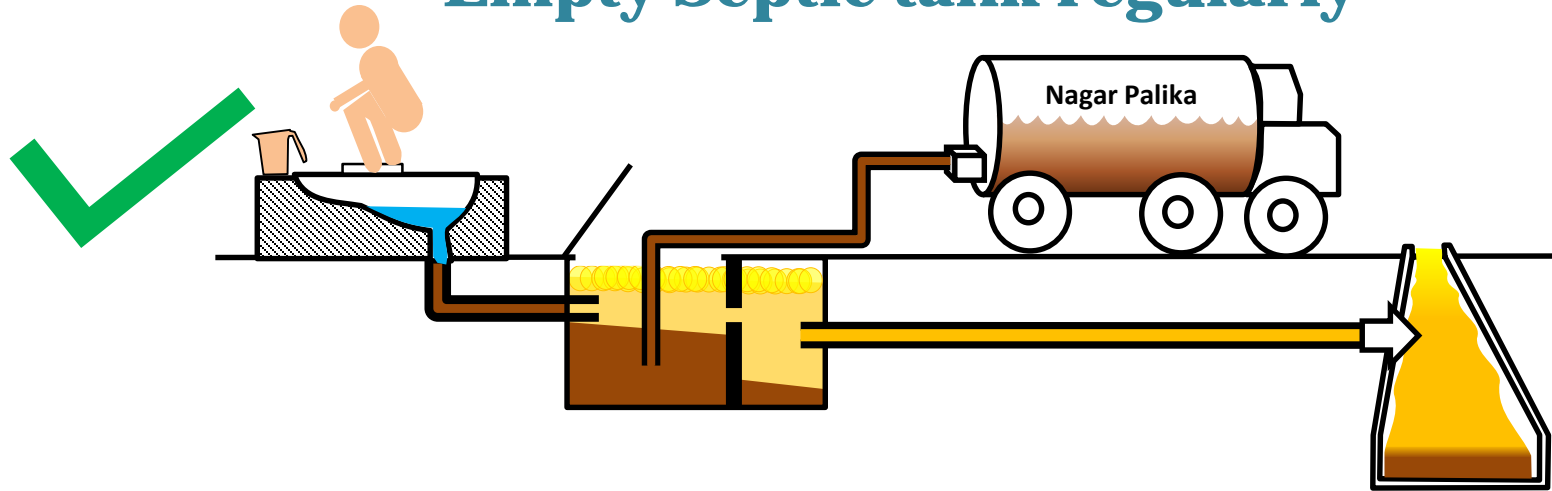
Services provided by _____ Nagar Parishad

Cleaning your Septic Tank

- Clean your septic tanks regularly once in 3 years
- Do not wait for it to overflow. This will adversely affect your health and your environment

Awareness generation pamphlets for **RESIDENTS**

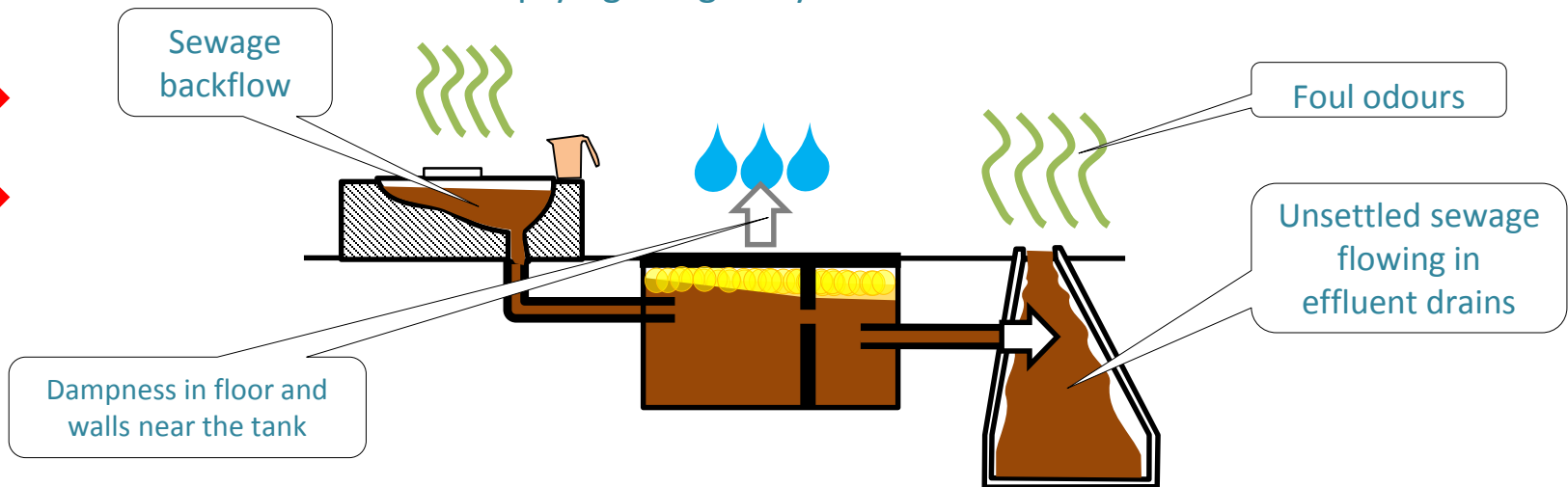
Empty Septic tank regularly

Septic tank should be emptied every 2-3years

Avail Nagarpalika services!

Not emptying it regularly will result in-

Training of local construction contractors

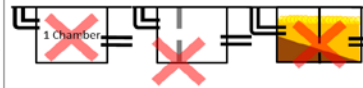
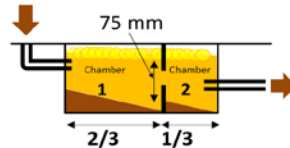
Local contractors were
trained for proper
design and construction
of **septic tanks**.

Do's and Don'ts for septic tank construction . . .

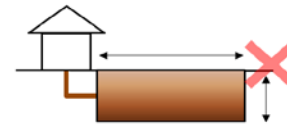
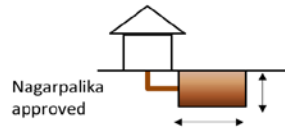
✓ **Dos** and ✗ **DON'Ts**

- ✓ Construct at least a two chambered septic tank
- ✓ Partition wall should be constructed at a distance of 2/3 the length from the inlet
- ✓ The 2 chambers should be interconnected above the sludge storage level by means of a pipe or square opening of diameter or side length not less than 75 mm

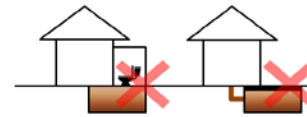
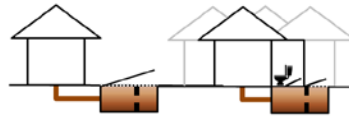
- ✗ Do not construct a one chambered septic tank
- ✗ Do not construct a partition wall at an inappropriate distance
- ✗ Do not provide the interconnection at a level where the sludge or scum is formed

- ✓ The size of the tank should be as per Nagarpalika norms

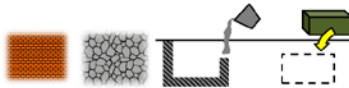
- ✗ Do not construct an oversized septic tank

- ✓ Always construct septic tank away from structure
- ✓ If space not available, construct toilet over septic tank such that all chambers are accessible
- ✓ Provide openable access covers to all chambers for inspection and desludging

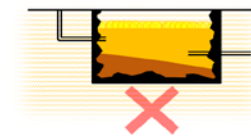
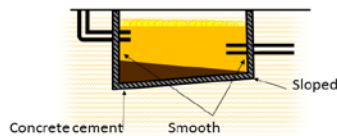
- ✗ Do not construct toilet above septic tank
- ✗ Do not completely seal the septic tank from top

- ✓ Septic tanks should be constructed in materials such as brick, stone, concrete (cast in-situ) or be of pre-cast materials

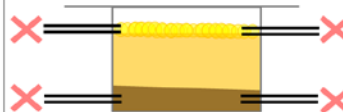
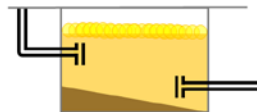
- ✗ Do not use a dug trench as septic tank
- ✗ Tank should not leak

- ✓ The base or floor should be cement concrete and sloped upwards to the outlet
- ✓ The floor and sides should be plastered with cement mortar to render the surfaces smooth

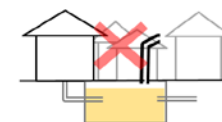
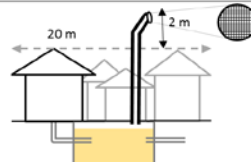
- ✗ Do not keep the base level or slope downwards to the outlet
- ✗ The inside surfaces of the septic tank should not be rough

- ✓ The inlet and outlet should be located at different levels
- ✓ The inlet and outlets should be below scum level and above sludge level
- ✓ Baffles or T junctions should be provided at inlet and outlet

- ✗ The inlet and outlet should not be located at such levels where the sludge or scum collects
- ✗ Inlet and outlet should not be at same level to prevent backflow or exit of solids

- ✓ Septic tank should be provided with ventilation pipes, the top being covered with mosquito proof wire mesh
- ✓ The height of the pipe should extend at least 2 m above the top of the highest building within a radius of 20 m

- ✗ Do not leave ventilation pipe unprotected from mosquitoes
- ✗ Do not keep the ventilation pipe too short

THANK YOU . . .